

EXTENSIUNEA SEMNIFICAȚIEI TERMENILOR JURIDICI ÎN DIVERSE CONTEXTE

**Fiodorov Victoria, lector, master în filologie, doctorandă
Departamentul Limba Engleză și Limba Franceză Specializate, USM**

In addition to a wide range of specialized terms and expressions, legal texts are also characterized by the presence of a large number of words which belong to the common vocabulary, but which are assigned either special or vague meanings in this type of discourse. Various research studies, and

differing kinds of research, indicate that context plays the major role in understanding and identifying the appropriate meaning of the terms. Context carries tremendous importance in disambiguation of meanings as well as in understanding the actual meaning of words. Therefore, understanding the context becomes an important task in the area of linguistics, as it triggers variation of meaning and supplies valuable information to understand why and how a particular term varies in meaning according to the type of discourse.

Key-words: context, cotext, monosemantism, term, legal discourse

În analiza terminologiei juridice engleze actuale o importanță deosebită o are **contextul** care este foarte util pentru stabilirea *particularităților discursive științifice*, deoarece textele din domeniu sunt adresate atât specialiștilor cât și nespecialiștilor din domeniu.

Termenul **context** este în sine un termen polisemantic fiind utilizat pentru a desemna **cotextul**, **contextul social** și în cele din urmă **contextul interpersonal**. Pentru studierea limbajului și a diverselor ramuri ale sociolingvisticii, examinarea contextului social devine o sarcină prioritară deoarece anume el ne va ilustra cel mai bine relațiile interne și schimbările ce au loc în cadrul unei societăți. Studiul limbajului într-un context social constituie analiza materialelor lingvistice produse în interiorul societății. Din punct de vedere pragmatic, contextul interpersonal capătă o importanță prioritară față de cel social, deoarece cercetarea va fi efectuată asupra interacțiunii dintre indivizi: aspectele psihologice și cele de comunicare dintre participanți.

Teoria clasică, tradițională, bazată pe conceptele elaborate de reprezentanții școlii din Viena, și în special E.Wüster, ignoră funcția textului ca instrument de actualizare a semnificației termenului. Dicționarul elaborat de Wüster nu include contexte care ar permite actualizarea sensurilor unuia sau altui termen, întrucât acesta din urmă se caracterizează, în opinia autorului, prin monosemantism și, prin urmare, nu poate avea decât o singură definiție. Terminologii tradiționaliști susțin că unitatea terminologică nu depinde de context, ci numai de domeniul la care se referă.

Terminologii și lingviștii moderni în studiile și cercetările recent efectuate sunt de o altă părere, considerând că *textul are un rol hotărâtor în stabilirea semnificației termenului*. Termenul context desemnează *contextul extralingvistic - atât situația de comunicare, cât și variația conținutului conceptual în funcție de locutori*. Abordarea sociotermenologică presupune interpretarea conținutului termenului doar în cadrul contextului în care este utilizat, în cadrul corpusului său. Astfel conținutul semantic al unui termen capătă formă și valoare doar în cadrul unui context unde va fi actualizată cea mai curentă și corectă accepțiune adecvată conținutului. Spre exemplu terminologii M. Slodzian și D.Bourigoult resping această idee, propunând textul ca punct de plecare pentru descrierea termenilor, introducând astfel conceptul „**terminologie textuală**”. M. Slodzian consideră că termenul este un „**construct**”, ceea ce înseamnă că el este rezultatul unei analize făcute de terminograf, această analiză ține cont de locul ocupat de termen într-un corpus, o validare dată de experți și de obiectivele vizate printr-o descriere terminografică dată. În această perspectivă, analiza terminologică vizează producerea unei descrieri de structuri lexicale identificate într-un text. O unitate lexicală nu devine termen decât prin decizia analistului care se bazează atât pe criterii de funcționare în context, cât și pe nevoile legate de terminologie. În acest fel este creat conceptul. Activitatea legată de analiza lingvistică a corpului se găsește în centrul activității terminologice.

Este bine cunoscut faptul că o analiză pertinentă a limbajului juridic nu poate fi doar o descriere taxonomică a morfemelor, lexemelor sau propozițiilor. Investigația lingvistică trebuie să treacă de granița propoziției, spre studiul paragrafului, textului și chiar al discursului juridic, în cazul dat. Chiar dacă analiza pornește de la un termen, termenul nu funcționează decât în cadrul sistemului limbii prin raporturile pe care le stabilește cu celelalte semne lingvistice, profilul combinatoriu al termenilor fiind mai important decât termenii înșiși, iar limba devine, prin actualizarea sa în text, dintr-un sistem virtual, de opțiuni disponibile nefolosite încă, un sistem actual.[1] Doar contextul reprezintă locul în cadrul căruia pot fi observate și apoi studiate fenomenele de reglare a sensului, dificultățile de comunicare și interpretare ulterior apărute.

Sușinim părerea cercetătorului Fr.Rastier care consideră **contextul drept un ansamblu de instrucțiuni incluse într-un text ce permit identificarea unui semem și a caracteristicilor ce îl constituie**. Astfel, contextul nu schimbă sensul cuvântului, ci îl determină, îl constituie. [7]

Despre importanța contextului este de asemenea menționat în lucrarea cercetătoarei Angela **Bidu-Vrânceanu "Lexic comun, lexic specializat"** care afirmă: „...în ciuda caracteristicilor de cod închis manifestat în mod univoc, monoreferențial, non-ambiguu și implicit, decontextualizat al termenilor....., rolul contextului este, de multe ori și în diverse feluri, foarte important.”[3]

În același context prezentăm opinia susținută de către lingvistul **G.Mounin** care consideră că *un cuvânt nu posedă cu adevărat un sens atât timp cât este în afara contextului*. [4]

În ceea ce privește tipologia contextului ea diferă în funcție de autor. În cele ce urmează vom prezenta diverse tipologii ale contextului și vom pune în discuție aspectele comune și diferențele ce apar în rezultatul analizei acestor tipologii.

Potrivit păreri autorilor lucrării „**Vocabulaire systematique de la terminologie**”[4] distingem cinci tipuri de contexte:

- 1. Contextul definitoriu** este acel context care ne informează despre conținutul conceptual al unui termen fără a avea rigoarea formală a unei definiții.
- 2. Contextul enciclopedic** ne prezintă informație despre natura, întrebuințarea sau un alt aspect al obiectului desemnat printr-un termen.
- 3. Contextul asociativ** permite de a asocia un termen de un anumit domeniu sau de un grup de termeni care denumesc concepte asemănătoare.
- 4. Contextul lingvistic** este conceptul care cel mai bine ilustrează funcționarea termenului în discurs.
- 5. Contextul metalingvistic** - în care un termen este întrebuințat autonom, în calitate de semn.

Prezintă interes opinia lingvistului *E.Coșeriu* care distinge trei categorii de contexte:

- **idiomatic** – limba în care se comunică,
- **verbal**
- **extraverbal**.

Astfel, contextul idiomatic, după părerea autorului, este constituit din semnele unei limbi concrete în care un text este redactat. Contextul verbal corespunde în mare parte cu ceea ce unii autori numesc *cotext*. Analizând contextul extraverbal, lingvistul remarcă câteva sub-categorii ale tipului dat de context: fizic, natural, practic, istoric, cultural...[4]

Ținem să evidențiem că există numeroase clasificări ce sunt efectuate luând în considerație diverse criterii. Printre cele mai importante de asemenea putem menționa următoarea:

- 1. Contextul verbal**, denumit de autoare și co-text
- 2. Contextul existențial** al referințelor
- 3. Contextul situațional** reprezintă totalitatea factorilor extralingvistici care exercită o influență asupra textului.
- 4. Contextul acțional** al fragmentelor discursive ca acte lingvistice
- 5. Contextul psihologic** al intențiilor, dorințelor și credințelor interlocutorilor.

Trecând în revistă multitudinea clasificărilor propuse, considerăm că pentru studierea terminologiei juridice e necesar de a lua în considerare câteva din aceste părți componente ale contextului, și anume - *contextul lingvistic* atât în sens intra- cât și intertextual, cât și *contextul socio-cultural* (prin care se înțelege situația de comunicare și variația conținutului conceptual în funcție de locutor) deoarece ne prezintă cadrul în care a fost creat termenul și funcționarea continuă a lui.

Textele din domeniul juridic sunt supuse unor constrângeri de natură juridică, lingvistică și socială. Principalul element de constrângere este **contextul**, atât cel extern (situațional), cât și cel intern (lingvistic).

Elementele componente ale **contextului extern** constituie elementele de natură socio-culturală și istorice, reprezentând primul nivel care trebuie luat în considerație la interpretarea

textului. Pentru a înțelege importanța abordării istorice a unor termeni juridici în interpretarea textului legislativ, e necesar de a examina schimbările din terminologia juridică în corelație cu modificările intervenite în plan social, economic și politic.

Cât privește **contextul intern**, el este reprezentat, la un prim nivel, de textul juridic ce este văzut drept un sistem închis, cu organizare textuală proprie.

O altă distincție importantă ce trebuie efectuată este aceea dintre **context lingvistic (verbal)** și **context non-lingvistic (extra-verbal, non-verbal)**. În sens îngust, **contextul lingvistic**, poate fi reprezentat de o frază sau chiar de o sintagmă din textul legislativ. Analiza contextului lingvistic ne ajută la identificarea combinațiilor-vecinătăților posibile care contribuie la specializarea termenilor sau a sintagmelor terminologice. Grație acestei analize putem găsi libertăți sau restricții contextuale care demonstrează dacă există o medie semantică valabilă pentru toate contextele. Relația dintre contextele lingvistice și determinarea lor extralingvistică poate fi relevantă pentru identificarea termenilor specializați mai ales în domenii mai noi sau interdisciplinare.

Rolul principal al contextului este de a restrânge aria semantică a cuvintelor din vocabularul general și de a identifica sensul specializat al unor termeni, astfel asigurând termenilor juridici caracterul lor monosemantic. Contextului îi revine de asemenea rolul hotărâtor în impunerea anumitor termeni pentru o traducere. Ținem să evidențiem două categorii de bază a contextului, și anume: **macro-contextul** și **micro-contextul**. Micro-contextul este reprezentat printr-o frază în care figurează un anumit termen ce constituie obiectul investigației terminologice. **Macro-contextul** reprezintă o situație particulară a unui tip de comunicare dintr-un anumit domeniu. Acest tip de context cuprinde elementele lingvistice și semantice ce constituie textul de tradus dar și un context cultural, care se constituie în cadrul general și care are menirea de a seta directivele coordonatoare în stabilirea formei și sensului mesajului într-o comunicare de orice tip. În cazul respectării acestui principiu vor fi rezolvate și ulterior evitate astfel de probleme la nivel de interpretare ca ambiguități (con)textuale, sintactice și semantice.

La nivel textual, dezambiguizarea se realizează prin mecanismele de asigurare a coerenței textului, prin corelarea-în plan logic, sintactic și semantic - dintre enunțuri. Ținem să evidențiem părerea Angelei Bidu-Vrânceanu care menționează în această ordine de idei " *Analiza contextuală reprezintă un mijloc auxiliar de descriere și de definire riguroasă a laturii semantice a cuvântului*".[2] Dintre diversele categorii de sensuri ale enunțurilor juridice, sensul implicit-condiționat contextual la nivel (trans) frastic - este deosebit de important pentru interpretarea judiciară. Ambiguitatea semantică se manifestă la cuvintele provenite din vocabularul general. Pentru interpretarea acestora juriștii recurg la diverse procedee. În cazul în care legea nu conține precizări exprese pentru interpretarea legală a unui anumit termen, se ia în considerare în general sensul uzual din vocabularul general al termenului. Un rol important în dezambiguizarea cuvintelor din vocabularul general are contextul lingvistic (sintagma, fraza) în care este înserat termenul respectiv.

În urma scurtei incursiuni din domeniu și analizei diverselor afirmații, pledăm pentru importanța contextului deoarece termenii nu constituie unități izolate care pot exista în afara unui context specific, ci sunt elemente ce fac parte dintr-un sistem lingvistic specializat și care se manifestă într-un context concret, corespunzând unui concret domeniu de specialitate. Contextul este acel element esențial care precizează sensul. Contextul aduce, de asemenea, explicații în privința ambiguității care apare în structura de suprafață și chiar sugerează procedeele prin care acestea pot fi rezolvate. Studiile lingvistice au demonstrat că nu există corpusuri asemănătoare, termenii și relațiile dintre ei sunt specifice fiecăruia dintre textele din care au fost extrași. O terminologie se află într-o legătură strânsă cu sursa sa, cu corpusul și cu aplicația care i-a permis să se constituie. Sensul contextual și sensul de bază nu se vor suprapune niciodată; fiecare termen are doar un sens unic într-un context unic, iar fiecărui termen îi corespunde doar o singură imagine conceptuală.

Context Juridic → Context Lingvistic

Pentru a demonstra și a explica extensiunea semnificației termenilor juridici am recurs la analiza celor mai importanți termeni generici din domeniul dreptului. Unitățile terminologice analizate sunt extrase din contexte lingvistice și comunicative reale ce permit descrierea și analiza lor funcțională. În efectuarea studiului dat, am recurs la utilizarea Dicționarului Explicativ Englez *The Oxford English Reference Dictionary*, cu ajutorul căruia am identificat diversele sensuri ai termenilor selectați la nivelul limbii, iar apoi s-a efectuat analiza aceluiași termeni în cadrul diverselor contexte pentru a concretiza și determina sensul în fiecare context în parte.

<i>Context juridic</i>	<i>Context lingvistic</i>
The case originated in an application against the Republic of Moldova lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by a Moldovan national, Mr anatol Petrenco.	At once a little girl rose from her seat and walked to the door of the car, carrying a wicker suit- case in one hand and a round bird-cage covered up with newspapers in the other, while a parasol was tucked under her arm

(Case of Petrenco v.Moldova, 20928/05)

Lexemul **case** în contextul juridic este utilizat cu sensul de proces, dosar, iar în context lingvistic- geamantan, valiză.

<i>Context juridic</i>	<i>Context lingvistic</i>
On February 2000, Păduret complained to the Centru Police Station in Chisinău that he had been robbed on 27 December 1999 by three unidentified persons and he suspected that one of those persons was the applicant .	The eligibility of each applicant to Korea's colleges and universities is determined by the student's high school records and national standardized test results.

(Case of Păduret v.Moldova, 33134/03)

În acest exemplu, transferul semantic al termenului **applicant** la prima vedere este echivalent cu semnificația-*solicitant*, însă în contextul juridic este utilizat *reclamant*, iar în cel lingvistic *solicitant, postulant*.

<i>Context juridic</i>	<i>Context lingvistic</i>
A solicitor gives a brief to the barrister which consists of important legal documents.	We had a brief conversation about the weather and then started chatting about last night's football match.

În contextul juridic termenul **brief** este adjectiv și este tradus drept *scurt, succint (concise in expression)*, iar în al doilea exemplu- *dosar*.

<i>Context juridic</i>	<i>Context lingvistic</i>
The accused was shocked when he was found guilty and given a four-year prison sentence .	I had hardly finished a sentence when he complained that his team had lost because the defence had been really bad.

Lexemul **sentence** în contextul juridic este utilizat cu sensul de **sentință** (*a decision of a lawcourt, esp. the punishment allotted to a person convicted in a criminal trial*), iar în contextul lingvistic sensul este de **propoziție**.

Defence fiind un termen polisemantic, în contextul juridic denotă **apărare** (*the defendant's case in a lawsuit*), iar în context lingvistic poartă semnificația - *the players in a team who perform this role, esp. in football, volleyball*.

<i>Context juridic</i>	<i>Context lingvistic</i>
Barristers are lawyers who have been called to the Bar (counsel of barristers).	A man came into a bar and ordered a beer.

Lexemul **bar** în context lingvistic desemnează Barou de avocați, iar în sens lingvistic-bar, han. Unii termeni sunt explicați sau glosați în text, dar acest fenomen nu atestă o frecvență înaltă.

Constatăm că seria de termeni citați se caracterizează printr-o diversitate de sensuri ce pot fi identificate doar în cadrul contextului utilizat. Fiecare din acești termeni are un sens unic doar în domeniul respectiv de utilizare, fiind unireferențiali în metalimbajul întrebuintat.

În studiul nostru analiza contextuală este de o importanță majoră ce contribuie la dezambiguizarea contextuală a lexemelor. După cum am putut observa majoritatea termenilor juridici englezi sunt polisemantici, iar contextul este anume acel micro-câmp ce ne prezintă sensul atribuit termenului într-o anumită situație. Iar **termenii juridici nu pot fi interpretați în afara contextului.**

În baza exemplurilor prezentate putem afirma cu titlu de concluzie, că termenii juridici își păstrează semnificația terminologică în cadrul contextului de specialitate, iar sensul figurat, nou, îl capătă în procesul transferării în lexicul uzual al limbii.

Referințe bibliografice:

1. BEAUGRANDE-DRESSLER, R (1996) - *Introduction to Text Linguistics*, London and New-York, Longman, 352 p.
2. BIDU-VRÂNCEANU, Angela (2005) - *Limba română contemporană*, București, Editura Universității din București. 325 p.
3. BIDU-VRÂNCEANU, Angela (2002) - *Lexic comun, lexic specializat*, Terminologiile științifice. Probleme generale, Partea 3, București, Editura Universității din București, 163 p.
4. BOUTIN-QUESNE, BELANGER,N., KERPAN,N. et ROUSSEAU,L.-J., (1985) - *Vocabulaire systématique de la terminologie*, Québec, Les publications du Québec (Les cahiers de l'Office québécois de la langue française), 184 p.
5. COȘERIU, E (2001) - *L'homme et son langage*, Paris, Louvain ŠPeeters, 274 p.
6. MOUNIN, G (1974) - *Dictionnaire de la linguistique*, Paris, Quadriga/PUF, 340 p.
7. RASTIER, Fr. (2001) - *Semantique et recherches cognitives*, Paris, Presses Universitaires de France, PUF, 154 p.